„ЗАСТАВА“ излази три пута у недељи: **средом, петком и недељом.**

ЦЕНА ЈЕ ОВА

за Аустро-Угарску:

на целу годину . . . . . 12 фор.
на пола године . . . . . 6 „
на четврт године . . . . . 3 „
на један месец дана . . . . . 1 „

за Србију:

(у сребру)

на годину 120 гроша, на пола године 60 гроша, а на четврт године 30 гроша чар.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по количини врста или места које заузимају из оваких ситних петит слова, и за сваку врсту плаћа се увек по 6 новчића, а за жиг сваки пут башка по 30 новч.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „Заставе“ у Нови Сад, у кући под бројем 11 и 12 у дунавској улици.

Рукописи не враћају се натраг.

БРОЈ 85. **У НОВОМЕ САДУ, У ПЕТАК 23. ЈУЛА 1871.** **ГОДИНА VI.**

У НОВОМ САДУ 22. јула.

За хришћанске народе у Турској царевини читава је вечност од кад се надају распаду те државе, која је основана на насиљу и варварству. Они су непосредно изложени тиранству Турака, те као свакоме који трпи, сваки је тренутак безкрајна патња. Али и за остали свет, који је срећнији од хришћанских народа у тој несрећној држави, има већ дужа поворка година како ишчекује пропаст те државе, јер јој у данашњем добу није можно на оваком основу остати на каквом она постоји, а за препорођај никако није способна из неспособности самих Турака за регенерацију. Па ипак већ истекоше очи сиротињи раји од изгледа да тај тренутак наступи, досади се и осталом свету чекати; Турска с дана на дан тавори. Држе је они, који оснивају хришћанска друштва и распрострањавају свето писмо, који се хвастају, да су проникнути духом науке хришћанске и да им је циљ на основу те науке просвећавати човечански род; — држе је Енглези, Французи и Аустро-Угарска.

Но док је по опстанак турске претила опасност с поља, од једне или друге стране државе, дотле су је њени пријатељи и могли одржавати; интереси њихови нарочито нису допуштали Русији да се на истоку оснажи, те пошто је турској с те стране понајвише претила опасност; то је ови у интересу своме морадоше а и могоше подржавати. И ово је лакше ишло, као увек што је лакше спољну опасност отклонити. Али у најновије време, у истој мери у којој је спољна опасност од Турске одклањала се, наступала је друга: опасност распада турске царевине изнутра. Симптоми, знаци те опасности с дана у дан све јасније на видело излазе и по свему судећи, није већ више далеко тренутак, кад ће се отпочети тресак који ће затрпати Турску, да се на њеним развалинама дигну младе снажне хришћанске државе.

Близину тога тренутка наговешћује нарочито покрет у Албанији, који је пре кратког времена букнуо и по извештајима турским угушен с тим, што је неколико десетина првих главара тога племена похватано и у малу Азију у заточење послано. Но тај извештај није истинит. Турци су истина 20—30 поглавара ухватили и у заточење отправили, али с тим не само да устанак није угушен, него је на против још већма разпаљен, што сведочи један брзојав „Пол.“ који вели: да је кнез Никола забранио (?) Црногорцима да у арбанском устанку не учествују. А још више потврђује вест о томе, да је устанак у великој мери букнуо у тој покрајини један дописник „П. Л.“ који ће за цело пре рећи мање него више, кад је о таким стварма реч. Ево шта он вели о устанку у Албанији: „Већ се од дужег времена приметило да је гњев Арбанаса на Турке ускипио до крајности, и да лако може у устанак прекипити. Убијства учесташе с дана у дан и то не само у горама, где и нема никакве идеје о законитој екзистенцији државног друштва, него и у варошима шта више и у самим улицама скадарским на очи самога валије, а све из освете. Ако се где у гори указала каква чета војника, та је била вечито изгубљена као н. пр. једна сатнија (компанија) Сулејман Хоти, коју у кланцу Кири до последњег човека сасекоше. Власт земаљска немогаше енергично на супрот стати тим појавама да неби катастрофу још већма ускорила, јер неимађаше довољно војске. Но сад пошто је устанак већ објављен, неопходно је нужно да се са свом снагом томе на супрот стане. Чека се само на долазак 6000 људи, који се у Цариграду и Бару укрцали за Албанију.“

Дописник се нада, да ће Порта моћи угушити тај устанак а нарочито лако у том случају ако Црна Гора неутрална остане. Но поред свега обећања кнеза Николе, које је Порти дао, ипак и дописник држи да на то не треба много полагати, пошто је као што сам вели: „и на Цетињу усвојени политика *слободних руку*.“

Како ће се на Цетињу владати у упитној ствари то ће бити посао владе црногорске, која се сигурно неће обзирати на жеље „П. Л.“ дописника, него ће своје држање према околностима удесити у духу и правцу опште народне српске политике. Ако је истина што се вели, да је вице-краљ египатски пре кратког времена рекао, на име: „Ја сам се могао решити да дадем капут (горњу хаљину,) али кошуљу недам нигда“, и ако је даље истина да је пожурио превоз оружја које је у Америци наручио, онда није далеко земан, кад ће и он почети ломити погачу са султаном; а да у тај заплет неће онда ући и остали хришћански народи у данашњој Турској држави и око ње — неће ваљда нико ни посумњати. Дали пак сад већ стоји горња изрека вице-краљева са устанком у Албанији или не, то дипломате могу боље знати. За сад пак толико стоји, да је наступила по Турску опасност из нутра; врење је већ достигло највишу меру, и тренутак је опет згодан. Ако се на „дотичним“ местима урадило све што је нужно за припрему, треба се користити овим тренутком, јер је хришћанским народима на балканском полуотоку досадило чекати „згодније прилике“, а овако, допуштајући да се целокупна снага партикуларно сатире, може се доћи једанпут до тога, да буде врло згодне прилике с поља и изнутра, али што је најглавније, да не буде довољно снаге.

Свакојако не треба значај покрета арбанашког и спреме вице-краља египатског као и вреву у Босни, Ерцеговини, Бугарској и т. д. сматрати као маловажну појаву.

Са остали крајева вести су доста незнатне. Из Француске нарочито нема никакве која би од иоле каква замашаја била. Јавља се само толико, да је влада наредила, да ратни суд који је одређен да суди комуналистама, те отпочетак свога рада одгађаше од једног рока на други, сад заиста отпочне свој целатски посао, и идуће вести већ ће јавити за неколико смртни пресуда или вечни заточења, које ће се излити на главе несретних жртава онако племените идеје за какву се комуналисте борише. Иначе важнијега нема. Жил Фавр отправља и даље послове министра спољних послова чекајући с дана у дан да му Тјер уважи оставку.

Берлински листови јадају се јако на то, што већи део онога новца, што га је Франнуска исплатила, лежи још једнако онако како је приспео у меницама и т. д. те тиме се држава може оштетити пошто курс меницама може лако пасти, као што код енглески већ то и бива. „Вер. Ц.“ говорећи о тој околности вели, да би требало најбољу прилику, а то је сад, употребити да се вредност тога уплаћеног дуга промене у новац и тиме отвори финансијска операција за куповање злата скопчано са продајом сребра у Индију. Немци дакле хоће да се богате сад у великој мери.

Програм шпанског новог министарства као што јављају састоји се у овоме: „Министарство ће се строго држати устава и закона; одржаваће ред пазећи особито на определења закона и успоставити хармонију између цркве и државе, без да изгуби из вида реформе које су кортеси донели. У идућој сесији скупштинској поднеће министарство изравнан буџет, и учиниће све могуће, да добре одношаје са страним државама а особито португалском и американским републикама уздигне и учврсти. У сваком пак случају влада ће сачувати целокупност шпањолске земље, и неће ни од каквих жртава презати, да устанак на острову Куби угуши. Овај је програм примљен у кортесима са одобравањем. Уз то још додаје „Аг. Хав.“ да ће министарство ово увести поротне судове, и строг судски поступак против званичника код којих би се ухватило да за мито раде, или у опште да ништа не раде. —

Мађарска влада у млогом којечему могла би се чак и на шпанслу владу угледати, а нарочито у овоме што наводи споменути „Аг. Хав.“ —

У цислитави сад с дана у дан изгледају на прве видљиве кораке у изравнању Хохенвартовом са Чесима. Говори се, да је Хохенварт обећао да ће моравски и горњоаустријски сабор, у којима је већина „уставовераца“ распустити. „П. Л.“ дознаје да су декрети за распуст тих сабора већ готови, и за дан два и обнародоваће се.

Како се већ врло близу прикучило време кад ће се решити, шта ће бити од „изравнања“ тога, то се ваља дотле стрпити. Славени су се научили чекати!

НИЈЕ НЕЗГОДА, ВЕЋ ЈЕ НЕСЛОГА!

Ми смо толико пута у овом листу нагласили, да је крајње време, да се ослобођавају наша браћа на истоку, док још душе у себи имају, док их беснило турско с једне, очајање с друге стране разселило није, и док их жељезнице насељбинама тако не изпресецају, и испрекрштају, да им се крсног имена знати неће.

Нама они, који, кад је згода била, изпричаваху се тиме, да нису спремни, сад ако не јавно, оно на свој начин приговарају, да сад није згода.

„Згода“ изискује млоге поспешне околности, и ко савршену згоду тражи, или чека, томе неће ни онда бити згода, кад би те поспешне околности према непоспешним стајале као 99: 1; он ће још тражити или чекати, да прве спрам други околности буду као 100: 0. или бар $99\frac{9}{10}$: $0,\frac{1}{10}$. т. ј. да му се на тањиру донесе, или да му печена шева у уста улети. Било је очевидни згода — куд ће згоднија од год. 1866. или 1870? Па опет има их, којима и то није згодна прилика била. Такима згоду доказивати, значи грашак о зид бацати, слепом о боји приповедати.

Данас наравно, да се неможе о онакој „згоди“ говорити, какве су биле, и пре је питање, јели незгода? За људе и народе, који хоће да раде, којима није само до изпричавања стало, доста је и то, да нису „незгодне прилике“, да није „незгода“.

Као највећу незгоду сматрају одлагачи радње противу Турске то: што је Русија сад са Турском у пријатељству, или бар што'но реч: на доброј нози. Шта више, они, који су бар морално највише криви, да је ствар до тога дошла, који су тамјан палили и скут носили оним силама, које су непрестано противиле се, да Русија добије на Црном мору онај уплив и значај, без кога ни једна већа држава на њеном месту већ са трговинског гледишта не би хтела, могла, и смела да остане, сад кад је Русија употребивши европске околности и „незгоду“ порте, добрим путем код порте до своје цели дошла, имају образа подвикивати: ето како је Русија пријатељ хришћанским народима, ето како су на кривом путу били они, који су препоручивали наслон на Русију. Наравно: велика Пруско-Немачка није за погрешку, а још мање за срамоту сматрала, да у рату противу Француске наслон на Русију тражи, и себе осигура, а Милошчићима и Розенима је гроза и помислити на какав наслон на Русију. Међутим што те „гладне мачке на сланини масној“ за добре будимске новце тако пишу, то ни по јада, на то се у народу српском, осим неколико цинцара, нико и не обзире — но што има и државника српски, који су уз ту руду ишли, а сад јадикују, што им је Русија портино пријатељство преотела — то је жалост; жалост је зато, што њина погрешка или обмана у рачуну може да целој земљи, шта више целом Србству од штете буде.

Ми нисмо никад били „присталице“ руске владе, а најмање таки, који би срећу и будућност нашег народа од ње очекивали; да су мађарски државници паметнији и уљуднији били, те да су са западним и јужним Славенима, па и са Романима свезе на правичности основане тражили, и да су некадашњи уплив Наполеона и Француске у свези са реченим народима навијали на ослобођење хришћански народа на истоку, место на одржање лабаве Турске — ми би кадри били, наш глас подићи и противу руске владе, која би горњој тежњи на пут стати хтела; но како се западне силе, и Аустро-Угарска, како се суседи источни народа тако рећи заверили противу слободе славенски племена свуда, па и на истоку; то ми мишљасмо, да Србству никако није могло ићи у рачун, да Србија, т. ј. српска влада Русији, или руској влади уз нос иде, него да је ваљало, да је бар у толико на своју руку добије, колико је нужно, да јој због какве сумње, неповерења, и шуровања са непријатељима Русије рачун не поморшује. Ми смо ту били више *Срби*, него партајисте, и ми управо били запитати могли: како је то, да они, који су из нутра противу слободњачки установа, т. ј. таки, које не само да се чине, него и јесу слободњачке, и који су „позив Србије“ на језику носили, споља буду у опреци са руском владом, која за унутрашњом слободом негине, а уз владе, које гину за одржање и целокупност Турске?

Но да оставимо то на страну, и да се вратимо предмету нашем. Вели се, да је то незгода за свако кретање противу Турске, што је Русија у пријатељству са Турском. Ми нећемо да меримо реп томе пријатељству, нећемо да изпитујемо, какво је то пријатељство, где у исти ма Порта подунавске градове утврђује, а Русија се на својим границама према Турској укрепљава; но ми ћемо да рекнемо нешто, што се може као „парадоксон“, као чудна изрека сматрати, а то је: да не само да није незгода, него је баш сад згода за ратовање противу Турске, кад је Русија у ма каквом, било озбиљном, било привидном пријатељству са Портом.

Које су спољашњи услови поспешног устанка и ратовања хришћански, нарочито славенски народа противу Турске?

Први је услов тако стање у Европи, да се у тај рат противу воље Русије ниједна велика сила умешати неможе, или несме.

Други је тај: да и Русија рат тај нити на своју корист, а на штету интереса други држава употребити, нити своје оружије са Турском противу хришћански народа здружити може.

Противу воље Русије несме се данас ниједна сила у корист Турске умешати, нити се умешала, док год би Русија скрштеним рукама бој између Порте и хришћански народа сматрала. Француској за дуже времена неће бити до рата, а најмање у корист Турске; Енглеској не даје више правац она изрека: да се са оним ни разговарати не може о политици, који не држи, да и последњи новац, последњег човека ваља жртвовати за одржање Турске; њој је данас доста, да је нико не дира. Талијанска има са папом и са собом доста посла, а и спрам Француске мора на опрезу бити; Аустро-Угарска је сретна, ако је нико не дира, и не увуче у какав рат; све данас зависи од одношаја између Пруске и Русије. Но и ту Пруска више од Русије зависи, него ова од оне, јер би Русија у свези са Француском, која би таку свезу једва дочекала, могла Пруско-Немачкој наудити, и Пруска и са самом Аустро-Угарском у свези неби смела противу воље Русије умешати се у корист Турске, на штету хришћански народа на истоку.

Но и Русија, кад би се у своју корист умешати, Турску оборити, а хришћанске народе освојити хтела, наишла би на одпор целе остале Европе, која би се у таком случају без обзира на међусобне размирице сложила.

Двоје би се дакле замислити могло: једно, да се Русија у интересу Порте умеша; друго, да напусти другу коју државу, да се у том истом интересу умеша.

Ово последње не држимо за могуће, а још мање за вероватно за то, што би та држава једино Аустро-Угарска бити могла, и што то за Русију не само да би опасности имало, да се Аустро-Угарска у областима Турске настани и подседне је, него што би тако што у Русији још гори вид имало, него кад би сама Русија Турској помогла, јер би то изгледало, као да Аустро-Угарска има већег маха и скока у Турској него Русија. Русија пак сама не би од свог народа смела умешати се у корист Турске противу хришћански народа. Кад би се пак умешала; то би онда и последњу искру симпатије ти хришћански народа према руској влади угасило, а и влади у Русији велики удар задало.

Тек би се онда разчистио обзор политике славенски народа, и сви би спасење своје тражили у паду династије, која из своји интереса хришћане, православне, Славене, полумесецу жртвује. И онако је та полувера у нашем народу, с којом се сад рачунати мора, велика сметња на путу и унутрашње и спољашње политике српске.

Но и у овом могућем — јер шта данас није могуће — али невероватном случају, да се Русија у корист Турске умеша, неби то мешање горе стање хришћански народа за собом повукло, него што је данас, а још мање би у Србији Турске пашалуке повратило. Кад је Русија год. 1833. Турској противу Мехмеда мисирског помогла — опет је Мехмед само на старо враћен.

Ми држимо, да је крајње време, да се кидају ланци, који окивају наш народ на истоку. Још мало — па може доцкан бити. Може доцкан бити, што ће тако звана „култура“, наравно „жељезна култура“, од нашег народа у Босни подпуне Ирце направити; може доцкан бити, што ће се међутим западна и средња Европа опет тако груповати, да ће сваком покушају источни народа са већим, сигурним успехом на пут стати моћи.

Источно питање, или боље рећи: ослобођење српског и бугарског народа на балканском полуострову не би ваљало да се помеша са питањем, које ће се међу Немцима и Славенима решавати; ваљало би, да се пре тога питања реши; иначе је колико за Славене, толико особито за јужне Славене, и Србе опасност.

Сад, док су Пруско-Немачка и Француска у омрази; док Енглеска не зна, на коју ће страну; док врева католицизма с једне, страва од $2\frac{1}{2}$ милиона „Интернационалиста“ с друге стране монархе и државе у запту држи; сад док је Русија кадра, или спољашње противнике у запту држати, или порту на битне уступке приволети, или принудити: сад кад је Аустро-Угарска на раскршћу, кад у њој *нико ником* не верује — сад би била згода а никако није незгода, да хришћански народи на истоку покушају срећу своју.

Има их, који се позивају на писмо Неселродино вел. кнезу Константину од 31. јан. 1830. у ком се каже, да је једренска погодба по Русију боља, него икаква комбинација, која би Русију приморала, или да своју област освојењем рашири, или да на место османске царевине допусти државе, које би на скоро такмаци Русије били у моћи, просвети, радиности и богатству. Но већ је и сам цар Никола године 1853. толико напредовао у том погледу, да је у својим знаменитим разговорима са Симуром, енглеским послаником у Петрограду између осталог рекао: „Кнежевине (Влашка и Молдавија) у ствари су независне под мојом заштитом... Србија би исту форму владавине могла добити;

такође и Бугарска, и нема основа, зашто и та област не би независну државу сачињавати могла.“ Од оно доба свест је самог народа у Русији и даљи и већи корак учинила. Велика странка у Русији сматра ослобођење и самосталност хришћански народа у Турској за услов сигурности и саме Русије. Ми ћемо међутим допустити, да руској влади, и можда и народу, док и сам до своје унутрашње слободе не дође, и од многи предрасуда не отресе се, доста што у рачун иде, што хришћанским народима на истоку не би по све у рачун ишло — али ми смо баш и то наглашавали, да не треба чекати, кад све Русији, влади или народу, буде у рачун ишло, него да треба употребити стање, где Русија, и кад би хтела, не би могла или смела хришћанским народима сметати, а још мање непријатељима њиним оружану помоћ дати. Зар је Наполеону у рачун ишло, да Гарибалди протера Неапољског краља, да Ћалдини Тоскану заузме? Но Кавур је умео уловити време, кад Наполеон није се томе могао, или смео противити, баш да је хтео. Кавур је баш био опрезан, и што'но веле „мудар“, али је умео бити и одважан, кад је требало. Као што је Наполеону ипак Италија, ма и у њему неповољнијој форми требала, тако је Русији потребна Србија, Бугарска у обште симпатија славенски племена на балканском полуотоку, зато ће млого што кроз прсте прогледати; шта више посредно и подпомоћи морати, што тим народима у корист иде, ма и негодило руској дипломацији. Но одважност — то је што београдској „мудрости“ оскудева, а без одважности „мудрост“ није друго, него покривало слабости, или себични интереса.

„Турска царевина је ствар, која се трпети може, али никако (у случају устанка хришћана) узпоставити несме. У том случају, то вас уверавам, ја нећу ни један пиштољ избацити дати“ — рекао је цар Никола Симуру. Ми пак додајемо да данас Русија не би ни смела ни један пиштољ противу хриш. народа и у корист Турске избацити — јер би се кугла тог пиштоља одбила у срце ловца. Ми истина стрепимо од исхода челичног устанка поједини племена, н. пр. у Херцеговини, Босни или у Бугарској — но кад би Србија и Црна Гора ствар у руке узела, и још потребне свезе утврдила, не сумњамо о сретном успеху ствари.

Зато и опет свезу између Србије и Црне Горе, а ми ћемо у сваком случају бити на страни они, који хоће да се ради, и да се што пре бој ослобођења србског и бугарског народа одпочне. Баш ако и није згода, каква би се пожелети могла — не видимо ипак никве *шкоде*, до наше властите *незгоде*.

КАКОВА РЕВИЗИЈА НАГОДБЕ?

Под овим насловом доноси „Браник“ следећи чланак, као одговор мађарским листовима, који веле, да идући сабор троједнице према програму кандидата народне странке на основу кога су бирани у сабор, неможе хтети друго, до ревизију нагодбе, на основу саме постојећег нагодбе (?!)

„Незнамо би ли се више чудили незнанству и смешности мађарски листова, када тврде да садашња већина саборски заступника није израз јавнога мњења народа троједне краљевине, или би се више дивили безобразности домаћи званични листова, који робским повлађивањем мађарски министеријални назора настоје унапред оправдати зле накане и незаконитости, које је наумила мађарска влада на нашем заступству починити. Причају нам, да су народни кандидати у својим изборним програмима признали у начели хрватско-угарски нагодбени закон за ваљан, да су тиме народ заварали, те уз нечувену агитацију и застрашивање победу при избору одржали. Кад би овој господи до истине стало било, а не до лажливе превртљивости, на којој им цела политика болује и себи гроб спрема, то су се могли из дотични програма лако уверити, да ниједан ама баш ниједан нар. кандидат обстојећу хрватско-угарску нагоду о њезиним начелима правоваљаном признао није, да су је многи као обитачну и погубну по народ очитовали, многи ју само као *изходиште* будуће нагоде с угарском краљевином означили, а мањина народни заступника, да је као минимум *ревизију* нагоде захтевала. Обште јавно мнење *проти* обстојећој нагоди тако је дубоко продрло у све слојеве пучанства, да су и владини мађаронски кандидати, као што је н. п. министар Пејачевић и Ладислав Киш, да свој избор осигурају, својим бирачима морали изјавити, да су за ревизију нагоде. Кад је пако о *ревизији* кога закона говор, то је сваком правнику прве године права познато, да та реч незнаменује мењање узгредни установа законски, него да се у ревизији ради о начелни преинака самога закона. У том се знаменовању та реч раби свуда, то јој је правни а и обични мисао, па да је и влада у том смислу ту реч разумевала, доказом нам је она околност, што је она својим кандидатом забранивала у своји програми с том се речи служити и ревизију народу обећавати.

Народни кандидати наглашивали су што у устмени што у писмени своји програми, да је по обстојећој нагоди положај бана и министра, народа недостојан, да је наше заступство у Пешти и у делегација неуместно, да је финанцијална страна нагоде за нас неправедна и управ убитачна и т. д. а ове се све установе односе на државоправна начела; која су у нагоди на штету нашега народа утаначена и за преинаком који начела народна странка ићи мора, жели ли свој народ од очевидне пропасти спасти. По садашњи чланци владиних листова судећи, могло би се лако помислити, да међу програми кандидата народне странке и владине странке није било битне разлике, па зашто онда онолики тероризам и она силна агитација с пијанкама и т. д. проти народним кандидатом? Велики жулан Кушевић почео је већ за рана у Срему потворами народне свећенике у бутурницу спремати, да ни у Турској није горе могло бити; велики жупан П. Хорват претио је чиновником с одпустом, који небуду за владинога кандидата радили; велики жупан Краљевић обилазио је целу жупанију, те простачким пијанкама народ заваћао, да за владинога кандидата гласају и т. д. и при свем том усуђују се владини листови тврдити, да је народна странка застрашавала!?

Мађари су, као што нас је искуство ови прошли година научило лако на зло приправни, где се наше коже тиче; таково робско повлађивање од стране домаћи службени новина иде им у прилог, да лакше оправдају свој безобзирни поступак, па отуда произтичу те наручбине код наше домаће владе. Ми смо с Мађари или боље рећи с Андрашијевом владом о том, каково добро она нашем народу жели, од времена Раухова бановања на чисто; буде ли садашња влада и надаље слепо пристајала уз напоре мађарске владе на штету домовине, буде несмислено одгађала сабор, извршивала неправедне и обсолустичне наредбе Рауховога справишта, и то још у невреме као сада, где при највећем пољском послу уређује обћине и жупаније, — небуде ли пријањала уз народну странку, да се народу што прије олакшице прибаве и да се државно право троједне краљевине оживотвори, онда ћемо и с њом на чисто бити.

И Мађари су уставност и законитост вазда у усти носили и збиља с тим речма велики део нашега народа за своју политику задобили; поуздасмо се у витежтво и поштење мађарско, и зло прођосмо; речи осташе за нас на празно, а Деаков бјели лист напуни се руглом и срамотом за нашу домовину. Које чудо, да је народ после такога жалоснога искуства вјеру у Андрашеву уставности и законитост изгубио, да је данас неверни Тома постао, док му се делом недокаже пробитачност савеза са угарском краљевином.

Сличним путем, као Андраши, пошла је и наша нова влада народу у сусрет, да га задобије са замамљивим речма: уставност и законитост; ал народ јој после учињенога жалостнога искуства са браћом Мађари радо неверује, док чини непокаже, да су јој оне златне речи искрене, па баш досадашњи чини њезини недаду се у склад с њезином изјавом и свечаним завјетом довести, као што је то ваш цењени лист већ више пута на јавност изнео. Зато, браћо, народни заступници, којим је народ своју судбину повјерио, будите сложни и постојани у вашем деловању за народ, па ако би вас услед тога Андрашијева злокобна политика и распустила, то знајте, да је *народ већ обавешћен, да ће вас само р ади тога рапустити* и ваше саборовање докинути, *јер сте добро за народ радити хтели.* Ваши изновични избори су дакле напред осигурани, а одгођење сабора утврдило је народ у том мњењу.

СРПСКО-НАРОДНИ САБОР.

Седница држана 17. јула 1871.

Председник отвара седницу у $4^1/_2$ часова после подне и позива перовођу, да прочита записник прошле седнице.

Др. Касапиновић чита записник. — Одоставерава се.

Председник подноси спис оних угарских и ердељских стипендијата источно-православне вере, који су у школ. години 1870-1871 стипендије уживали. — Узима се на знање.

Др. Милосављевић као известилац одбора за избор школ. референата поднаша одборски извештај. — Ставиће се на дневни ред.

Др. Касапиновић подноси предлог, подписан од 16 чланова: Нека сл. сабор закључи, да се овласти гл. шк. управа, да у том случају, ако којим начином које место епарх. школ. референата остане непопуњено, она путем стечаја то место попуни. — Ставиће се на дневни ред.

Др. Суботић као известилац одбора за избор архијепископа, митрополита и патријарха подноси одборски предлог. — Ставиће се у данашњој седници на дневни ред.

Андрија Секулић подноси предлог: С погледом на то, што је сл. сабор прошле сезоне својим закључком одредио, да се саборске седнице још прошле године првог новембра наставе, и с погледом на то, што је исти саборски закључак писменим изјавама оборен, те тако саборски састанак и тиме закључак осуђећен, слободан сам сл. сабору поднети овај предлог за одлуку: Да се саборски закључци само у сабору по узакоњеном у саборском раду поступку, променути могу. — Ставиће се на дневни ред.

К. Пуљо подноси предлог: Пошто је сл. сабору познато, да су гг. бележници овог сабора свој позив у течају ове тригодишње сезоне тачно и на задовољство вршили, предлажем, да сл. сабор закључи, да се њима благодарност у записнику изјави. — Ставиће се на дневни ред.

Др. Костић подноси предлог: Нека сл. сабор одлучи, да се ниједно празно владичанско место непопуњава до првога сабора после потврђеног устројства саборског. — Ставиће се у данашњој седници на дневни ред.

Прота *Милутиновић* подноси молбу: Почем је сл. сабор при дотацији свештенства и при уређењу општина црквених такове установе донео, које по уверењу мом, на 40 годишњем искуству основаном, искључују сваки добар ред у цркви и с њим и дисциплину у свештенству, то се принуђен налазим предлог мој у смотрењу дисциплине, прошле године учињени, натраг повући и уједно замолити, да ми се односни мој операт што скорије патраг поврати. — Петиционом одбору.

Јован Трбојевић моли, да се његов предлог у погледу оснивања економске школе у ман. Гомирју што пре у расправу узме. — Ставиће се на дневни ред.

Известилац одбора за избор архијепископа карловачког, митрополита и патријарха, др. Јован Суботић, чита одборски предлог, који гласи: Нека сл. сабор закључи:

1. Да се упражњено место архијепископа митрополита и патријарха српског попуни, и овај сабор архијепископа, митрополита и патријарха избере.
2. Да се тај избор обави начином од овога сабора примљеним и у устројству сабора изложеним.
3. Да се избор предузме у уторак 27. јула.
4. Да се архијепископ карловачки, митрополит и патријарх српски бира на ону дотацију, што му је у 128. седници саборској 16. јула 1871. год. установљена.

Др. Л. Костић. Ја господо имам против предлог, који гласи: *„Да се сабор одгоди, па после одговора владиног на поново поднесено устројство да реши: када ће се бирати патријар-митрополит. — Саборски одбор да се опуномоћи, да по потреби овај сабор опет у седнице сазове.“* — Славни саборе! Да што боље разложим основе свога противног предлога, што сам га поднео у име саборске мањине, у којој су осим мене г. Чарнојевић, Пуљо, Бошковић и Касапиновић, отворићу вам поглед њиз кроз она иста два прозора умнога стереоскопа, на која вас је извештач већине увео у свој предлог. Да се види, треба ли сад бирати митрополита, треба испитати две ствари, треба знати прво имамо ли права бирати га сад? а друго, ако имамо право, имамо ли *разлага*, упуштати се у избор? — Да имамо право бирати митрополита, то стоји; имамо га на основу привилеђија, на основу свестраним признањем освештаног обичаја, на послетку на основу земаљским законом ујемчене самоуправе. Ал' шта је то право? То је право као и свако друго право; то је право палица, у које су два краја: један је крај у нашим рукама, јер ми бирамо, а други крај смо ми сами дали у руке влади, признавши јој право потврђивати избор митрополита. То је истина тањи крај правне палице, ал' ако је рука јача и непогодна, онда би боље прошли, да смо им дали дебљи крај у шаке. Сад, оће-ли влада *моћи* и оће-ли *тети* користити се својим правом на штету нашу? Што се тиче првог питања, ја мислим да ће моћи, а разлога ће наћи одма у начину, што га одборска већина предлаже за избор; а то је начин устројства. Не, устројство није одобрено, а што против начина митрополитског избора није приговорено, то пред владом не мења ствар, јербо је због друга приговора одбачен: цело устројство, дакле и та тачка му. Одлуком пак не може се тај начин усвојити зато, што смо устројством признали, да се та ствар мора урадити уставом, а устав се подноси краљу на потврду. По томе ће влада то моћи најлакше означити као изигравање свог права. Нема дакле сумње, да ће влада, ако буде тела, моћи осујетити наш избор. Ал' ја се тога не бојим. На против: ја се бојим, да ће нам она избор потврдити! (Охо!) Тиме сам завршио прво питање, питање quid juris, те прелазим на друго, на питање quid consilii?

Славни саборе! Од кад је овде странке, што саставља већину овога сабора, што је створила устројство и изборни ред у првом облику, што је пошла новим правцем у просветном уставном животу овостраног српства, од кад је те странке, њојзи је било навек начело: *прво расправа установа, па онда избор митрополита.* Да је том начелу било довољно основа и разлога, види се осим осталога и по једнодушном одзиву народа. Избор митрополита, то је по том начелу чин, што га је покојни цар Наполеон звао couronnement de l' édifice (српски!) Крунисање зграде! само што га је он тумачио наопако. По том начелу треба сви да се запитамо: шта нам је пречe, митрополит, или устројство и на њему основане установе? Ако вам је митрополит пречи, онда бирајте одма! Ал' ако није, онда причекајмо, да видимо шта ће бити са нашим основним установама, са уведеним и наговештеним реформама, од који нам ни једна још није ујамчена, па онда бирајмо; прво треба зидати зграду, па онда је мећати под кров, онда је крунисати! Но, вели се: та тиме баш оћемо да ускоримо оживотворење нови установа, изабравши главу егзекутиви, стекавши снажну руку, која ће то све извршити. Не обзирући се на друге установе и реформе, да видимо само, оће ли избор ускорити одобрење устројства. Пре свега морам споменути, да је влади већа сметња наше устројство са својим одбором, него ма какав митрополит; лакше ће јој бити потврдити овога, него устројство. Но пошто смо ми у многоме попустили, она од своје стране неће имати повода одбити нас и опет; ал' ће јој бити мило, ако јој га ми сами дамо. Тај повод, славни саборе, моћи ће јој дати наш синод, кад будемо изабрали митрополита. Како сад стоји ствар, од стране владика нема сметње одобрењу устројства, јер нису поднели свога сепаратнога гласа. Ал' кад се синод удеси, ко нам јамчи, да синод неће протестовати против окрње своји права? Па зар тај протест влади неће бити јачи, од сепаратнога гласа крњег епископата? Но баш и да узмемо, да ова два епископа неће тога чинити, ал' шта ће она друга двојица, што нису бивали у седници, кад се устројство расправљало? — Ако се синод буде тако понашао, онда ћемо ми нашег изабраника бацити у најнезгоднији положај: С једне ће стране као члан овога сабора требати да жури одобрење устројства, а с друге ће стране као председник синоду морати сметати том одобрењу. Који ће бити тај espit de corps (Сандић: молим српски!), тај задружни дух, што ће у том сукобу надвладати, да ли саборски, који му је од јуче, или онај, у коме је одрастао, то је лако погодити. —

Др. Н. Максимовић подноси против предлог: Нека сл. сабор закључи, да се још за трајања овог сабора архијепископ карловачки митрополит и патријарх српски бира, међутим сабор на два месеца одгоди и избор онда обави, кад се сабор по истоку овог времена на позив саборског одбора опет састане.

Панта Поповић подноси предлог: Да се сабор овај неупушта у избор патријарха, него да то остави сабору, који би се састао на основу новог изборног реда.

Сандић. Изнето је, како се види, више предлога. Ја, управ рећи, нисам ни за један од отих; али мојим назорима најближи је предлог г. посланика др. Л. Костића. Не упуштајући се дакле у посебично побијање тих предлога, рад сам само казати своје мњење у овоме преважноме предмету. Г. др. Костич је вешто изложио право изборно, а и је-ли, није-ли потребе бирати — и ја томе само додајем, да сам се жаснуо, кад је изнет био предлог за избор патријарха пред сл. сабор. Ми смо, господо, једва на по пута дошли с нашим радом, а ево већ хоћемо и да „крајеуголни камен“ положимо. Темељ згради народној није утврђен, а ми већ дижемо кров, ил ко што рече г. посланик Панта Поповић: крст на тороњ. Ево два три дана посла имадосмо, док се колко толко окрњи тај чрезвичајни сепаратвотум, који је дело гг. епископа појединце; јер ја ни овај пар не признајем, да у сабору има епископата, као збора за себе — а да шта тек може бити, кад буде синод састављен после избора патријарха — па место гг. епископа појединце, тај синод стане приговарати на једно ил друго саборско закључење. Ово наглашујем ја с тога, што видим, да се влада на гг. епископе ослања, ил, ко што рече једном у конференцији и сам г. епископ Грујић: за њина леђа заклања, кад што хоће да окрњи од права српском народу. С тога је врло добро г. др. Костић предложио, да се тек после одговора владина закључује: да се бира ил не бира патријарх. Једно је, што би ме можда приволити могло, да пристанем сад на избор — а то велепоштована личност, којој ту част и достојанство и сав народ српски унапред намењује изјавама својим многобројним. Али, где се тиче среће и осигурања за напредак народни, ту се ја, не обзирем ни на коју личност, ма је колико ценио и поштовао. Српском народу треба осигурати најпре сва та јемства за развијање његово, па онда лако ћемо са бирањем, ко ће му бити старешина. Устројство и на овом после донесена правила и т. д. треба да буду најпре потврђена, ил бар одлучно да сазнамо, на чем смо, па онда ћемо тек за даље се бринути. Кућу ваља скућити, у њој ред и поредак завести, па затим истом домаћина јој поставити. Ваља дакле најпре утврдити народу што је народно, и по том сазнати шта је синодово, па онда неће моћи бити сепаратисања а ни самовољисања. Вели се, машинерија је црквена застала, дисциплина у свештенству и калуђерству попустила. Добро; питам ја хоће-л све то моћи једна глава, једно достојанство на један мах поправити? Ја велим, да неће моћи, ако не буде сабор уза-њ. Примером из најближе прошлости могло би се ово потврдити. Не бојим се ја за ту машинерију ни за ту попуштену дисциплину одјако: кад ће се народ да састаје на својим епархијским скупштинама, општине да се уреде, саборски одбор рад свој да започне, главна управа народним добрима да рукује, српска народна школа под своји надзорници да на боље пође, једном речи: у *свачем реда да буде.* Незнам дакле, господо, зашто да хитимо с избором. Та, ми се, господо, хвалимо, да смо народ демократски, идемо за самосталним развијањем — па гле, вели се, да ће нам лоше бити, ако не будемо још за који дан стекли себи поглавице, и то у овај пар, кад је сабор на вéћу, кад се може по вољи одгодити и састати, кад је српски народ пробуђен, и у сваком погледу брани се од туторисања и тако даље. Пошто ја признајем, да овај сабор може бирати, као што је у оваким приликама у дваред већ и бивало. по што ваља све најпре уредити и свачем темељно опстанка зајемчити: то ћу гласати уз предлог г. др. Костића; јер се, понављам и завршујем: доиста *најпре тороњ гради и сагради, па* тек онда крст *на-њ диже и троноше.*

После подуже дебате у којој више посланика говорише *за* и против поднесених предлога, као поднесач против-предлога говори завршну реч:

Др. Лаза Костић: (Вика: Гласајмо! одустаје!) Не могу одустати од свога права на завршну реч, а ствар је тако важна, да неће бити губитак времена. — На предлог већине не ћу се више одпирати, јер мислим да јој је довољно одговорено, ал морам обележити своје становиште према осталим предлозима. У том погледу признајем, да им је најбољи предлог Панте Поповића, у колико је формално тачнији и уколико га предлог одборске мањине не искључује. Само га не могу примити зато, што је мој предлог либералнији у толико, у колико оставља сабору, да после одговара на устројство рече, оће ли он сам или други сабор бирати, те тако не пречи, да се за случај опште изречене потребе, и овај сабор упусти у избор. — Што се тиче предлога дра Максимовића, морам изјавити да га мање разумем, од предлога већине, ма да ми је ближе. По жестини којом је предлагач доказивао потребу избора, мислио сам да ће њему мало бити и десет дана чекати, кад ал' он оће после два месеца! Једини разлог му је, што треба ублажити неку саборску странку, која би се посумњала у њену добру вољу, зато треба још сад означити, дан избора. Тај разлог већ зато не стоји, што би се тим признало, да она празна сумња има неког основа. У осталом нема никаквог разлога да сабор у напред везује руке. Што је предлагач уверен, да ће влада одобрити наше устројство за то време, на то имам да приметим ово: У колико сам ја исвештен, влада се бојала да ћемо ми све њене примедбе на устројство одбити, те остати при своме. Ал' ми смо били бољи од свога гласа. Кад влада види, како смо ми добри, погодни људи, њој ће врло мило бити, па ће помислити: „па што ја неби искала, да попусте још овде и овде?“ L'appetit vient en mangeant (Сандић: молим српски:) кад станеш јести, проктевати се! То је начело практичне политике, да се од онога, који попушта, све више иште. У том проктеву чекала би влада, у случају предлога Максимовићевог, да ми прво бирамо митрополита, па би се онда удешавало са синодом. — Са синодом, до душе, може сабор у сукоб доћи и после одобреног устројства, ал' то је велика разлика: онда је сабор, онда је народ господар у кући, а синоду остаје, да се повуче у будоар; овако пак, ако се сукобимо шњиме пре одобреног устројства, синод врши своја права као и пре, а сабору остаје да се дури. —

Препоручујем и опет свој предлог у име одборске мањине. —

После говора предлагача примећује председник да је то важна ствар, и да би боље било, да се избор патријарха обави после потврђеног устројства, кад се не може бирати по старом (Бурно живио.) —

Пошто је посланик Панта Поповић од свог предлога одустао и пошто овај предлог др. Јован Јо-

вановић усвоји, одреди се на предлог Б. Вујића и другова му гласање по именце. — После подуже дебате о начину гласања и о формулисању питања за гласање, одреди се, да се на сваку тачку одборског предлога посебице гласа, и по томе стави председник питање за гласање овако: она господа која су зато, да се упражњено место архијепископа карловачког митрополита и патријарха српског попуни и овај сабор архијепископа и митрополита патријарха изабере, нека кажу *да* а која нису за то, нека каже *не*.

Усљед тога гласаше ови посланици са *да*: Еп. Николајевић, парох Андрић, прота Беговић, А. Белић, Брашован, прота Бранковић, парох Бранковић, Јован Бошковић, Н. Бошњак поштар, Н. Бошњак намесник, Јаков Вечеринац, прота Влаховић, Војиновић протосинђел, Јов. Груборовић, Л. Дожудић, Ђ. Димитријевић, Васа Ђурђевић, Т. Ервађанин, прота Живковић, Иларијом Руварац протосинђел, Јов. Јовановић јереј, Илија Јовић, Јов. Јорговић, Младен Коларевић, Радош Крагујац, Крстић адв. Рафајло Кукић прота, Павле Кречаревић, прота Мејић, Марић, прота Миликшић, др. Милосављевић, прота Милутиновић, др. Ст. Павловић, Дијонисије Павловић парох, арх. Петровић, Иса Павловић, др. Плавшић, Поповић Коста оточанин, Игуман Ратковић, А, Секулић, др. Бранко Стевановић, прота Стефановић др. Суботић, Стојановић, прота Трбојевић, Јов. Трбојевић, Тркуља, арх. Цветић, прота Чуповић;

Са *не* гласаше ови посланици: Герман Анђелић архимандрит, Б. Вујић, др. Јован Јовановић, Петар Лупа, Панта Поповић, Петар Чарнојевић.

Негласаше: Петар Видак, др. Касапиновић, др. Лаза Костић, др. Максимовић, Ст. В. Поповић, К. Пуљо и А. Сандић. Отсутни су били: епископ Кенгелац, еп. Грујић, парох Анђелић, парох Григоријевић, Теофил Димић, Ст. Ђурђевић судац, Ст. Ђурђевић трговац, Медаковић Данило, Младен Михајловић, др. Натошевић, Пајић мајор, др. Ђ. Пејић, Мита Поповић, др. А. Рогулић.

По свршеном гласању објави председник, да су њих 50 гласали са *да*, а 6 са *не*, нису гласали 7, отсутни 14, тако да се прва тачка одборског предлога већином гласова прима. — Затим се приступи гласању о другој тачци одборског предлога, која гласи: Да се тај избор обави начином од овог сабора примљеним и у устројству сабора изложеним. — Прима се.

На жељу многобројних чланова саборских одреди се, да се о трећој тачци одборског предлога поименце гласа и по том стави председник питање за гласање овако: Она господа, која су за то, да се избор предузме у уторак 27. јула т. г. нека кажу *да*, а која нису за то, нека кажу *не*; усљед тога гласаше са *да*: еп. Николајевић, Радослав Андрић, Брашован, прота Бранковић, Н. Бошњак наместник, Н. Бошњак поштар, прота Влаховић, протосинђел Војиновић, Јован Груборовић, Л. Дожудић, Ђ. Димитријевић, Т. Ервађанин, прота Живковић протосинђел, Ил. Руварац, јереј Јовановић, Илија Јовић, Јов. Јорговић, Младен Коларовић, Радош Крагујац, адвокат Крстић, Павле Кречаревић, прота Кукић, прота Мејић, прота Миликшић, прота Милутиновић, др. Ст. Павловић, парох Павловић, арх. Петровић, др. Плавшић, Коста Поповић оточанин, Панта Поповић, Игуман Ратковић, Андрија Секулић, др. Бранко Стевановић, др. Суботић, Јов. Трбојевић, прота Трбојевић, арх. Цветић.

Са *не* гласаше: арх. Анђелић, прота Беговић, Белић, парох Бранковић, Јован Бошковић, Јаков Вечеринац, Петар Видак, Б. Вујић, др. Касапиновић, др. Костић, Петар Лупа, др. Максимовић, Марић, Иса Павловић, Ст. В. Поповић, Конст. Пуљо, А. Сандић, Стојановић, Тркуља, прота Чуповић.

Негласаше; др. Ј. Јовановић и П. Чарнојевић.

Отсутни су били: еп. Кенђелац, еп. Грујић, Анђелић парох, Григоријевић парох, Димић, Ст. Ђурђевић судац, Ст. Ђурђевић из Питомаче, Данило Медаковић, Младен Михајловић, др. Натошевић, мајор Пајић, др. Пејић, Мита Поповић, др. Рогулић.

По свршеном гласању објави председник: 42 гласаше са *да*, 20 са *не*, нису гласали двојица, отсутни 14 и потом се 3. тачка одборског предлога већином гласова прима.

Приступи се гласању о 4. тачци одборског предлога. — Прима се.

Председник затвара седницу у 8½ часова у вече са бурно и дуготрајно „живио“ и заказује идућу за 19. јули о. г. у 9 часова пре подне.

ДОПИСИ.

М. Л. — Из Пеште. Наша народна питања нам у последње време дадоше повода да се уверимо, од какве грдне штете су по народе у опште странке а наиме по наш бедни народ, којем оне с ове и с оне стране Саве како јаван, тако и приватан живот подгризају. Особито кад бацимо поглед преко — не можемо а да не уздахнемо и помислимо: камо среће да у нас нема странака, зацело би далеко напреднији били! Али да манемо нашу прекосавску браћу, јер кад би се упустили да набрајамо чуда и покоре које их постижу са њихових странака, то би нас сувише далеко завело, а неби нам ни простор овога листа дозволио, — већ да се обазремо шта се овде код нас ради. У нас, премда тако рећи и нема више странака, па опет се кољемо и препиремо, као да смо још непрестано у оном по нас кобном веку, кад са своје неслоге сахранисмо „српску славу и државу.“ У нас је читав народ нуз своју странку, али у нас се нађоше неколико црних душа, са којима се боримо и које не тек да нам крње наша крвавим знојем стечена народна права, већ још гледе да нас пред читавим светом понизе и окаљају. Наравски да нас туђинци, незнајући наше домаће ствари, назваше „кавгацијама“ и „пиљарицама,“ кад су тих неколико људи на жалост тако бесавесни да се служе и најподлијим средствима, само да постигну своје себичне цељи, па ма с отим и свој сопствени народ, „из ког поникоше“, пред читавим светом оцрнили. Колику огромну штету наносе тих неколико људи своме народу, можемо данас кад смо хвала богу далеко свеснији за наша народна права — лакше прегледати кад сравнимо најновију посљедицу њиховог црног недела — закључење или незакључење нашег саборског устројства — са нашом историјом од кад прђосмо у Аустрију па до данас. Нећемо се упуштати да овде набрајамо крупније ствари и у колико ти људи оштетише свој народ служећи туђинским владама као слепо оруђе, већ ћемо се ограничити на њихово ситније, али не мање подло опадање свога народа. Рекосмо да нас туђинци чешће називају „кавгацијама.“ или томе подобним ругама, што у последње доба налазимо у јавним листовима а наиме руским, гди нас руска браћа као прекоравају, што смо тако претерани у својим начелима и сувише опори наспрам свога „белог“ а наиме „црног духовенства.“ Та браћа руска су у последње време — ако се иоле интересују за славенске ствари — зацело друкчије појмила одношај наш као и осталих славена наспрам свога „црног духовенства,“ нека се само обазру на угарске Русе, па ће у једном Панковићу исто као и у нашем Маширевићу, и босанском Дионисију, наћи оличени идејал нашег „црног духовенства. Одавна нам жеља беше да како обавестимо нашу руску браћу, да не ваља за готов новац да примају „вапаје“ нашег „црног духовенства,“ кад ево чак њих у помоћ позива против неколико „атеиста, који хоће без Русије да реформирају православије или да га сасвим упропасте.“ Нека су уверена наша браћа по вери, да та „братија“, која бајаги тако стрепе за православије, те с тога и њих у помоћ позивају, да баш та иста „братија“ у ствари најмање њихове помоћи и уплива па ма у чисто православном погледу — желе. Нашем „црном духовенству“ је врло добро познат делокруг „црног духовенства“ руског, и ми смо уверени, да би тај круг њиховом појму сувише тесан изгледао. Почем нам се не деси прилика, да све ово речемо тој браћи, остаде нам само нада да правда пре или после, као зејтин на воду, на видик изађи мора. И нисмо се преварили. У овогодишњем последњем броју, духовног журнала руског „Православное обазреніе,“ налазимо у преводу од г. К. Л. Кустодијева, рус. проте у Ирми, читав рад нашег ланског сабора. Г. Кустодијев познат у савременој руској журналистици, као и са свога засебног књижевног рада, својим бистрим оком, први између своје браће верно сватио одношај аустриских Славена грчке вере наспрам својих „великодостојника,“ те је како рад нашег сабора, тако исто саопштавајући у истом листу праведна захтевања унијатених народних заступника на кат. конгресу — пропратио кратким али језгровитим уводом, у којем је изнео на видик сва крупнија дела и недела тих „великодостојника.“ Особито карактеристично наводи начин, с којим аустријски владаоци мамише наш народ да пређе овамо, набраја све уступке, обећања и привилегије које нам даваху. Затим наводи како све то оста празно обећање, како се ти исти владаоци са помоћу православних епископа — кои им као оруђе од вајкада служише — више пута упираху, да народ српски поунијате и доказујући како у томе увек челичног одпора у народу нађоше даље као историјски факт наводи, камо је једном у Темишвару царски комесар који покушаваше да склони народ на унију — сред цркве од народа убијен био и т. д. На последку г. Кустодијев нуз превод „сепарат-вотум“-а вели, да је он сушти доказ како јерархија и данас још против народњег напредка ради, јер мњење епископско у „сепарат-вотуму“ искључује баш језгру тога саборског устројства, и нема сумње, да ће се „сепарат-вотум“ данашњој мађарској влади веома допасти. — Ми с наше стране благодаримо г. Кустодијеву, јер држимо да је са својим приметбама значајно оправдао наш народ и велику им учинио услугу, особито у погледу нашег понашања наспрам клирикалаца. Завршујући ове редке, препоручујемо свакоме родољубу, коме је иоле до народне части и достојанства стало — да превод г. Кустодијева у реченом листу прочита.

= **Из Срема**, 14. јулија. — Већ од неколико дана наше мађистратлије почевши од пресветлог жупана па доле, на најбржи начин — у послу у коме држе сви свој спас, надмећу се. Тај њихов посао је да сад тек, после шест месеци справиштем загребачким донешени закон за уређење жупаније и општина — у дело произвађају; ни пре ни после већ баш сада, после њихове срамоте коју себи код избора стекоше, сад баш кад је народ сав листом у највећем послу, сад баш они нађоше за нужно њима, те ударише на све стране од општине у општину; центрум жупаније оставио своје место и сав посао, па лети. Жупан на једну, поджан на другу страну. Два врбова клина: г. Најпар Лаци у накрст Сремом лута, те код избора као заступник жупаније хоће да је, тај је онде где су невешти — врло вешт. Ако је на месту где су људи од поштења и за народну ствар, ту ће он уздуж и попреко по жупану, он ће њему показати и т. д., а ако је међу пузавцима жуп. онда ће опет рећи, ево комесара, жандара, војске, све ћемо ми те народне људе потући; те нечастни га знао шта тај све не бенета. Од гг. судаца одликују се при овима садањим, њиховим нерадом г. Јанчо, Младеновић, а док се цела ствар сврши, онда ћемо све, јер тога ради сада бележимо — обелоданити; како би наш народ у своје време заслужно могао наградити свакога по заслузи. —

Кад вам пођох од овога спомињати, да вам кажем да се свуда пребацује јако некаквом тако званом (охо! У.) „одбору нар. странке“ што такав није нуногa учинио, да је свет убавештен, па да се умео наћи код тих избора одборника, већ оставивши све у неком ћутању до часа, кад се избори обављају, тако, да се сад обављају по ћефу наших племенитих мађистратлија, па макар и не баш начином племенитим; но кад буде све готово, онда ћемо и о тиме коју рећи. Сад још знајте, да у сремски судови нећете ни судца ни пристава наћи, све то преко врата лети изборе одборника, изборе жупанијски заступника, предају општине овоме или ономе срезу извести а некоја гг. тобоже пристави, као Замфир и г. Татомировић раде као и гг. Фрушић и Добошевић опет назови јурасори, само се последња двојица међу собом клаше и тукоше, а горња двојица ударише на мирне становнике и г. Замфир штилетом у прса напираше; но о свему добиће те опширно извешће, јер свет треба да види да и у Срему турски зулума као и у Босни има, а свет ће чути и знати да се у Срему онако као и у Босни трпети — неће; — јер кад нам се права затиру, слобода угушује, онда нам се крв у лице стиче, а образ нам црвенити вичан није, па ће у маху бити другче, изнудиће кавгу а из кавге биће и кикања, а са кикања биће разбијених а и мртвих — глава. — Оволико споменусмо само да је крајност зала кадра све учинити, јер боме онде где судија који је постављен да становнике брани и чува од злих и непоштених, па тај судија туче и зулумћари сам — онда свему се ваља надати, па још горе кад се тужи већој, вишој, највишој власти, па не само да нема удовлетворења већ баш ни самог отговора па баш на чекање више година, кад се тако јадно стоји, онда ни по чуда што је народ пословицу направио која вели: „прама коцу и оца поглави!“ —

Сад још да споменемо да ваља на сваки позив наших противника да се што многобројније народ, било у општини било где му драго сакупља и својски сложно за своје ствари заузме, јер напушћањем пушћамо их да нам се као пијавице на кожу прилепе те онда да нам крв сисају. Сетимо се да је било и горих времена и црних дана, сетимо се да беше жупана, бана, министара и т. д. свакојаких; неки се обесише, неке протераше, а ми увек стојимо, и стојаћемо увек докле год као народ мушки на бранику стојимо, и својски за нашу ствар и опште народње благостање радимо. — Данас нам је ствар још олакшана, данаске смо уједињени бар с ове стране Саве. Наши су противници сами они који служе, а слуге само господаре слушају, а оно неколико изметака незаслужују грађанска погледа, и право је што их тако пустисмо да се у своме блату подаве. Останимо на овој путањи и пођимо по њој још и даље, а до који дан ево нам и онога у нашој средини које га већ девет месеци немамо, па онда прикупимо сву снагу и све силе наше па што Бог и срећа јуначка даде. Са поштења и живахног рада, још нико није пропао, већ се уздигао, негујмо поштење и радимо својски, па ћемо се јурве и ми уздићи и ослободити. —

* * * **Шид**, 15. јулија. — Овде има телеграмска и поштанска штација. Оба та уреда заједно су, но ових се дана десило да је један замотљај са преко 500 ф. нестао. Дотични који је новце предао, има од поштара потврду. — Суд па и дирекција извештени су већ о томе; што буде јавићу.

Из **Митровице** као што су и по мањим местима српска школска зданија подизана, тако је и код нас почем је стара школа сасвим у хрђавом стању била 5. марта 1868 школско зданије започето зидати се и тај исти дан темељ свечано освештен буде. Зданије буде готово, и наш г. прота закаже да ће се на други дан Дуова исто осветити, да деца из старе у нову своју школу пећи могу, а да би то освештење бољу свечаност имало, нареди се да и занатлијски барјаци, са небом, целим свештенством и свим на тај дан у цркви сабраним народом на место освештења у торжественом реду појајући, „Благословен јеси христе боже наш“ изиђу, на „паради месту“ кои се управо пред школским зданьем наоди. Ту се сви сместе, тако г. прота са свештенством и народом, господин полковник са свима госп. официрима отиду у школу, и г. прота почне сваку собу посебно по нашем обичају освештавати, а том освештењу подпомагала је српска певачка дружина са појањем, а пуцњава прангија пратило је ту свечаност. По свршетку те церемоније говорио је прво г. прота слово, за њим господин учитељ Јоца Поповић, које се односило на то, шта је школа, како треба да се школа сматра, и како су родитељи дужни своју децу обучавати, у школу шиљати, и т. д. Затим су девојчица кћи Андрије Василића и синчић Матије бирташа декламовали. Описати се није у стању, како је скупљеном народу срца се коснула, када су као невина и немоћна дечица онима, кои су се постарали и исто школско подигли, и да се из оне старе у нову лепшу, већу и здравију школу преселе, у име свију своји сестрица и браћа захваљивали, обећавајући да ће се у напредак и они постарати да својим родитељима, учитељима и благодетељима јошт више на радост буду и т. д. при овим декламовању мало ко да и сузу радости на та њнова захваљивања и обећавања пролио није.

По свршетку освештења у истом оном свечаном реду преко пијаца око крета врате се натрат у цркву.

Јуче у четвртак буду деца из сва три разреда мушка и женска под управом своји учитеља у свечаном реду из старе своје школе у нову пресељени, гди исту досељену децу наш врли родољуб господин Павле Панаотовић дочека и поздрави, да се у напредак јошт боље потруде, да своје старије слушају и да се добро уче. По одлазку од њи за опомену када су се у нову школу преселили, сваком детету 1 комад од 10 новчића дарује, која му захваљујући изрекну „живио“ нам родољуб г. Паја Панаотовић!

При истој светковини био се спремио да и наш градоначалник неко слово говори, но каже се да му је г. прота рекао да није нужно, пак није ни говорио.

Наш г. Полковник Шарић ступио је у мирни живот, и намјерава овде у нашој средини уживати.

СЛАВЕНСКЕ ЗЕМЉЕ.

БОСНА. Из Босне пишу „Ауг. оп. новинама“ о дотужалом једном стању рајином у Босни и Херцеговини.

Дубровачким уговорима беше Херцеговцима утврђена потпуна унут. самоуправа, тако да порта није смела држати тамо ни војску у гарнизонима. Но порта као свагде и свакад тако се и овде слабо обзире на право Херцеговаца. Пре кратког времена опреми она у Херцеговину једну ношиљку џебане и захире. али је храбри Херцеговци дочекају код Дуге, покрве се с Турцима и четворица мртвих буду жртва покоља. На то порта науми да херцеговачку границу посадне војском, како би кривце изнашла и казнила их. Не давно отишао је већ један батаљон војске у Бањане, а изглед је да ће цела граница бити исте судбине. Становници се туже због повреде дубровничког уговора и прете да ће с оружјем стати против војске. Шта још отуда може бити, не може се унапред видети. — само народ је јако огорчен и узрујан. У исто се време склапају у Босни тајне дружине, које спремају народ за војну. Чудновата је али по нас и спасоносна појава, да око тога заједнички раде сва три вероисповедна дела народа, и православни, и католици, и мухамеданци. Тамо имаде један главни одбор, састоји се из 30 чланова, од сваког верозакона једнак број, коме је задатак да изглади разлику што је наступила с верозакона и да им све силе упути постизавању једне опште мете. „Ми сви говоримо српским језиком, чланови смо једног народа, и за то морамо сви бити један уз другог и у бој и у миру, и ако смо разне вере“, — вели се у манифесту средатачког одбора,

СТРАНЕ ЗЕМЉЕ.

ФРАНЦУСКА. (О реорганизацији војске.) О раду комисије за реорганизацију француске војске има у „Сјеклу“ ова белешка.

„Комисија за реорганизовање војске моће свршити свој посао тек за неколико месеца. Али да би се у неку руку одужила јавном мнењу, наумила је она да још ове недеље (од 18. амо) изнесе пред скупштину основицу том преустројству, која ће бити на неки начин увод у сам закон изнесавши на среду основе закону по коме се војска реорганизује Ово су ти основи: комисија предлаже, нека скупштина изјави, да је сваки француски грађанин дужан служити у војсци, од 20 до 40 године. Време службовања дели се овако: четир године мора активно служити, пет година у првој резерви, три године у другој, осам година у трећој. Четврта резерва замењује народну гарду која се свуда сасвим укида. Шеф би изврсне власти имао право да простим декретом прву резерву позове у активну службу; а остале би се резерве могле поставити у активну службу, само законом. То би као био закон који ће се народној скупштини поднети усвајање. Само се још вели, да комисија није на чисто с тим, колико ће трајати служба у резерви. Но и ако се усвоје какве модификације, оне ће усвојену основу слабо изменити. Вели се, да је велика већина комисије усвојила обвезно службовање у војсци и троструку резерву. Влада господина Тијера и ратног министра на по се мисли, да просто поврати закон за војску од год. 1832.; али народна скупштина, колико се за сада може дознати, придружиће се комисијином нацрту.“

— **(Ратна штета.)** Последњег петка (9. о. м.) био је Тијер у парламентарној комисији, која има да испита, колика је несрећа учињена у Француској за време рата и у дневима комунине владе. Сва је штета процењена 920 милијуна. Тијер изјави, да Француска није толико богата да може то све страдалцима потпунце надокнадити, него мисли да би им се тим дало помоћи, што би им се несрећа у неколико надокнадила новцем или што би се ослободили од плаћања порезе. Више од 200 милијона не ће се никако моћи одобрити. Редовна пореза, коју су Пруси до сад утерали, уписаће се дотичнима у добро. Чланови комисије нису се задовољили госп. Тијеровим мишљењем, него иште много више.

(Заштеда.) Да би се Француска колико толико извукла из несреће, у коју је увуче последњи рат, захтева министар финансије Поаје Кертје, да се државни издатци смање. Та би заштеда износила 114,915,581 франак. Она би се имала овако поделити: од државног дуга, плате сенаторима и пензија високим чиновницима нек се заштеди 3,216,000 фр. Обичан бице: правосудство 1,410.550 фр.; спољашње министарство 202.000 фр.; унутрашње 2,634.000 фр.; финансија 16,483.262 фр.; јавна настава 1,777,000 фр. Ванредан бице: унутрашње мин. 9,287.000 фр.; финансија 2,150.000 фр.; ма-5,200,000 фр.; јавна настава 2,850.000 фр. јавне грађевине 15,960.000 фр. Листа госп. Тијеру још није одређена; трошкови за његов биро и кућу рачунају се у бицету годишње на 131.000 фр., а уз то још долазе и 30.000 фр. што ће му се у један пут исплатити као накнада за његову опрему и намештај.

НОВИ САД, 22. јула. Из Вршца добисмо од месног омладинског одбора тамошњег вест, да је дирекција парабродског дунавског друштва на захтев одбора тога решила: *давати онима, који путују у Вршац на омладинску скупштину парабродом, подвоз у пола цене.* Сваки дакле онај члан омладине, који би се са том олакшицом хтео послужити, нека се најпре још за времена обрати месном омладинском одбору у Вршац ради набавке нужне легитимације, која ће му се отуда на захтевање послати, коју онда на агенцији где се усхте у лађу ући, треба на каси показати.

НОВИЈЕ.

Беч 20. јула. Јавља се, да ће још ове недеље изићи наредба, којом се сазивају земаљски сабори и именује намесник и земаљски маршал за Чешку.

Сарајево 20. јула. У новопазарској и сеничкој нахији позатварани су сви угледнији Срби, четрдесеторица су од њих у гвожђу амо доведени. Вели се да се ушло у траг бунтовничким плановима. У Босни је потпун мир.

Букурешт 20. јула. — Обара се вест, која је јављала да се услед у Јашу предузетог затварања

ушло у траг завери, којој би корен био у Румунији, а ширила би се по Србији и Црној Гори. Циљ би јој била сједињење тих земаља под владом кнеза Милана.

Париз 20. јула. — Ратни је министар поднео у јучерањој народној скупштини законски предлог, којим се жури истрага против инсургената. Предлог је проглашен за журан.

Рим 19. јула. — „Опинијона“ доноси указ, којим се папин дуг од 36. милијона лира преноси на талијанску државу.

Турин 20. јула. — Министар спољашњих послова, гр. Висконти Веноста, отишао је по краљевој наредби у Аосту, да сам краља извести како сада стоје одношаји између Италије и Француске.

Лондон 19. јула. — Гувернер са острва Малте послао је петицију папи, којом га позива да се на Малти настани.

ПОЗИВ.

Годишњи деловодни одбор *српске певачке заједнице* сазива овим *трећу певачку скупштину* за 15. август о. г. по подне *у Вршац*, и позива све чланове српске певачке заједнице, да у речени дан на скупштину доћи изволе. Беседа у корист омладинској основници биће истога дана.

Из 28. одборске седнице српске певачке заједнице у Панчеву 13. јула 1871. држане.

Умољавају се и остала уредништва српских листова, да овај позив прештампају.

Велизар Боборон потпредседник. — **Бранко Рајић** тајник.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

Пешта 20. јула. Данас имадосмо врло слабу трговину; пшеница се слабо продавала, узимачи слабо су тражили цена, остала је иста, продаја би до 10.000 мерова. Репица је нешто мало тражена, остала рана скорим није се ништа тражила.

Званично бележено је:

Пшенице потиске 600 мер. 86½ фун. 6 фор. 5 н. 400 мер. 86 фун. 6 ф. 200 мер. 86 фун. 6 ф. 1000 мер. 84½ фун. 5 ф. 65 н. 700 мер. 83½ фун. 5 ф. 32½ н. вајсенбуржке 400 мер. 85¾ фун. 6 ф. Све за три месеца. Све на цол. центе.

Репица 350 кибли по 150 фун. 14⅜ ф. и 400 киб. по 150 фун. 14⅜ фун. обоје на каси 200 к. по 150 фун. 14½ ф. 900 к. по 150 фун. 14⅛ ф. 400 к. по 150 фун. 14¼ ф. све на каси.

КУРЗ ОД 21. ЈУНА.

Сребро — — — — — — — — — — — —	121.50
Дукати — — — — — — — — — — — —	5.89

ОГЛАСИ.

СТЕЦИШТЕ.

Срп. нар. сабор одлучио је у 127. седници својој дана 15. Јула о. г. у Ср. Карловцима држаној, да се распише стечај за попуњење новосистемизованих учитељских и помоћничких места на срп. нар. учитељишту у Сомбору.

Услед тога овим се расписује стечај на два места редовних професора и то једног за предавање природних наука и економије, а другог за предавање историје, географије и немачког језика; даље на два места помоћника за предавање музике, певања, цртања, краснописа и гимнастике иај после на место учитељице женских радова.

Плата је редовним професорима на основу уредбе за срп. нар. школе 1000 ф. а. вр. годишње, 10 постотака одплате у име станарине, по истеку сваке 5-те године службовања годишња повишица од 100 ф. а после 30 год. службовања мировина у износу постигнуте плате.

Плата је помочнику 60 ф. а. вр. годишње за сваки недељни час предавања.

Плата је учитељици женских радова 300 до 500 ф. а. вр.

Редовни учитељи на срп. нар. учитељишту у Сомбору могу бити само православни Срби, који доставерно искажу, да су слушали науке, што ће их предавати у учитељској школи, било у свеучилишту, техничкој школи, или ком вишем педагошком заводу са добрим успехом, или који су у недостатку тих редовних наука бар на пољу школске књижевности стекли гласа.

Уз то морају бити у оба случаја беспрекорног владања.

За помоћнике срп. нар. учитељске школе могу се тражити без разлике вере и народности они, који доставерно докажу, да су дотичним струкама вешти и да су у стању своју струку на српском језику предавати.

Учитељица женских радова има да искаже своју вештину у предавању тих радова, знање српског језика и досадање своје занимање.

Сва места попуњују се у смислу уредбе за срп. нар. школе за сад привремено на две године рачунајући од 1. септ. т. г.

Потражиоци имају своје документоване молбенице најдаље за 4 недеље дана, од дана првог јавног овог стецишта председништву срп. нар. сабора у Ср. Карловцима поднети.

Из 127. Седнице срп. нар. сабора у Карловцима дана 15. Јула 1871.

Др. Бр. Стевановић бележник саборски — **Арсеније Стојковић** епископ будимски и архиеп.-администратор.

2—3

СТЕЧАЈ.

Овим се отвара стачај на упражњено учитељско звање у горњем Тителу.

Годишња је плата 400 ф. а. вр. у готовом новцу и слободан стан са баштом.

Који би хтели ово место добити нека се најдаље до преображења са молбеницом и сведоџбама о свршеним наукама и дојакошњем службовању и владању овдашњој сатнијској управи пријави.

Сомборски препаранди имају првенство.

У Тителу 25, јула 1871. 3—3

ОБЈАВА.

У сљед закључка црквено-школске скупштине држане 30. марта т. г. да се кров на торњу изнова подигне и ферцинкованим плехом покрије, да се козе од звона изнова направе, и цела црква с поља почем ће се прво оструга ти, окречи, овим се стечај отвара.

Позивају се дакле са 10 проц. пишманлуком снабдевени подузимачи који овај посо узети желе, да на јавну држбу која ће се 1. (13.) августа т. г. у 9 часова пре подне у обштинској дворани обавити дођу. Оферти се шаљу на г. Алекс. Шимића ди се план видити, и ближа условља читати могу.

Процена овога посла била би: зидарски посо и материјал 1067 ф. 50 н. дунђерски посо и материјал на торњу 851 ф. 19 н. дунђерски посо и материјал на козе од звона (Glockenstuhl) 243 ф. 50 н., јабука и крст 272 ф. позлата (Feuervergoldung) 330 ф., шпенглерски посо и материјал 968 ф. 16 н. а. вр. — Свега 3732 ф. 26 н. а. вр.

У Србском Елемиру 16. јула 1871.

Петар Димитријевић председник.

2—3

Бр. 51.

СТЕЦИШТЕ.

За дефинитивно попуњење места једне учитељице на новоподигнутој женској школи православне обштине каменичке отвара са овим стечај до 15 (27) авг. 1871. Са овим званьем, на које само женскиње конкурирати могу, скопчана је годишња плата од 300 ф. а. вр. и слободан стан у месту, а новоизбрати се имућој учитељици спадаће у дужност поред предавања за школу законом прописани предмета децу женску и у разноврстним женским пословима обучавати.

Све оне женскиње дакле, које ово звање добити желе, имају молбенице своје председништву православне црквено-школске обштине Каменица (последња пошта Петроварадин) до гореназначеног рока поднети и доказати.

1. са крштеним писмом године старости.

2. У молбама своим навести јесу ли дјевице, удате, или удове?

3. Сведочбом оне обштине, у којој пребивају, своје досадашње неприкорно морално понашање, и

4. Са прописаним школским исправама, способност своју за учитељско звање као и способност за обучавање деце у раду женском.

На оне особе, које доказале буду, да су у каковом приправничком заводу педагошке науке са добрим успјехом свршиле, узеће се при избору највећи обзир.

У Каменици 9 јула 1871.

Стеван Симоновић председник.

4—6

Дусинг и Супек

у Новом Саду

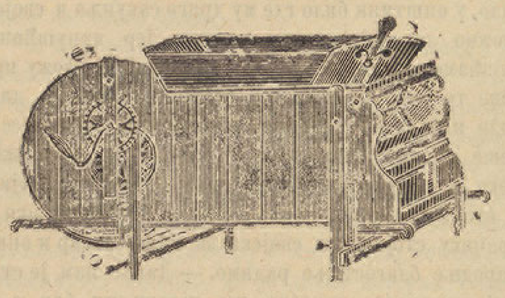

праве **ВЕТРЕЊАЧЕ** сваке врсте најбољег квалитета које су у стању до тридесет крста за један сат извејати.

Коме је потребно да наручи може то и писмом учинити, у коме случају, добија Preis-courant franko. 3—3

ОБЈАВА.

Од 1. новембра т. г. издајем своју на најлепшем месту у Војки бр. 35. на раскршћу код цркве налазећу кућу са к рчмом (Personal-Ausschanhsrecht) са дућаном и осталим зданијама под закуп. Условија се могу код притјажатеља **П. Петровића** трговца у Митровици до конца августа дознати.

(Петк ом) 2—3.

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

ЈОС. БОГДАНОВИЋА

у Руми,

потребује једног спомоћника и једног шегрта, кои желе иста места заступити нека се писмено обрате. 3—3

СПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

Ђ. О. МИЛУТИНОВИЋА

у Новоме Саду,

потребује једног практиканта и шегрта. 2—3

АПОТЕКА

Мите Пачу-а

у Великој Кикинди,

потребује једног практиканта који је 4. или више разреда гимназије свршио. 3—3

МАШИНЕ ЗА БУШЕЊЕ.

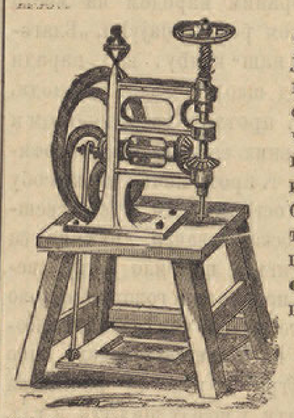

Код подписанога се могу добити машине за бушење, с којима се ради или руком, или ногом притискујући, преносне су, највећма се могу препоручити браварима, ковачима, занацијама који раде с гвожђем и металом, веома се лако и брзо рупе буше, нужна је за то само једна особа, па не само што се могу рачунати за **једне од најбољих**, него им је и цена најумеренија.

БЕЧ,

Neutühlgasse 4.,

Фабричко стоваришће

(82. 83. 84.) 3—3. — Л. ГРИНБЕРГЕРА.

Ц. кр. аус. прив.

ПРАВА ХАРТМАНОВА

ИНСЕК. ТИНКТУРА,

само је она, која на запису на флаши има насликану стеницу и на њој натпис

100 ДУКАТА ЈЕДНА СТЕНИЦА,

заједно са нашом адресом:

Bäckerstrasse 3.,

без и каква додатка

и икакве приметбе.

На то морамо п. т. публику у толико већма пажљивом учинити, по што се од неко доба продају тинктуре као праве хартманове, јер је наш запис и цела опрема имитована, а тим се наш реноме злоупотребљује и п. т. публика вара.

Ми смо против тога предузели судске кораке, и законите пресуде може код нас свако развидети.

Хартман и Митлер,

Беч, I. Bäkerstrasse Nr. 3.

У Новом Саду је депо код *Јов. Ернста.* 3—6

К. С. БОКШАН У НОВОМЕ САДУ

ГЛАВНА УЛИЦА КОД „ЗЛАТНОГ ЈАГЊЕТА“ БРОЈ 862.

ПРВО СТОВАРИШТЕ

ЗЕМЉЕДЕЛСКИ МАШИНА ИЗ НАЈБОЉИХ ЕНГЛЕСКИХ ФАБРИКА

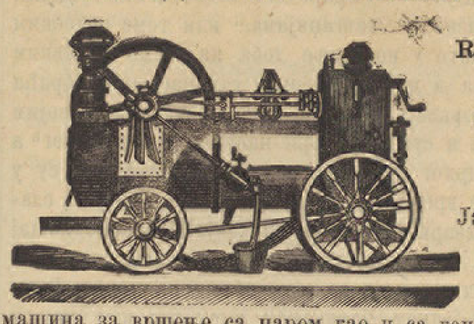

R. Hornsby & Sons

Spittlegate
Iron Works in Grantham

и

James & Fr. Howard

Britania
Iron Works in Bedford

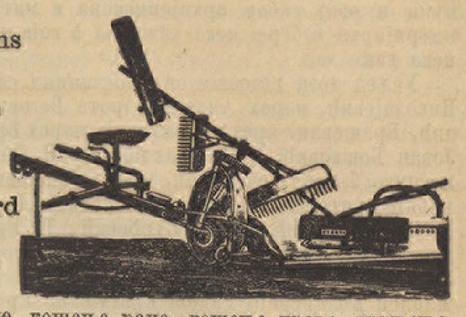

машина за вршење са паром као и са коњима, за сејање ране, кошење ране, кошење траве, крњење кукуруза, особито добри енглески ветрењача за делење хрђавог семена од доброг, сечке, дрљача енглески, рља и машина за прање кошуља, као и сваки други за економију потребни ствари. Уједно стављам до знања, да је кућа

R. HORSBY & SONS

на изложбама у Штетину, Паризу, Штокхолму, Холандији, Енглеској, Шотланду, Бечу, Келну, Хамбургу свуда прву изложену цену добила, као и на многим другим местама. —

ДРУГО СТОВАРИШТЕ

МАШИНА ЗА СЕЈАЊЕ И ВЕТРЕЊАЧЕ

од

Eduarda Küne у Визелбургу,

исте машине за сејање у толико су боље за наше економе, јер су у пола лакше од енглеских, а те исте конштрукције и могу два коња читав дан на њима радити, а да се не уморе. Уједно је и цена много мања; тако исто могу препоручити и ветрењаче, јер по доброти су припознате а и јефтиније. У Бечу, Пешти, Линцу, Алтенбургу, Хамбургу, Грацу и на више места добила је иста кућа медаље за награду.

ТРЕЋЕ СТОВАРИШТЕ

ДЕЦИМАЛСКИ КАНТАРА И СВИЈУ ДРУГИ ВРСТА

од

Јос. Флоренца у Бечу.

Почем данас сваки економ који рану продаје и купује исту мерити мора, то ова кућа што се тиче састава и солидности при продаји своје робе од први је, у Лондону прву уцену је добила, у Бечу, Кремзу, St. Pölheu, Линцу, Амштетену, Клагенфурту и на другим местима, и може се особито свакоме препоручити.

☛ *Ове означене робе продају се по оригиналним фабричним ценама.* ☚

4. Продаја барута.

Препоручује свима ловцијама, општинама при потреби о светковинама, као и онима, који мајдански камен цепају. —

5. АГЕНТУРА

Меницарнице **Франко мађарске банке** која продаје лозове у дружбеним играма, и појединце, исто тако сваке врсте оригинални. —

6. ОБЈАВА.

Продаја дрва за ложење у малом или већем квантуму, може се код гореозначеног добити.

☛ При потреби од ових горе означених врста еспапа, умољава се сваки да се на спецерајску трговину код „златног јагњета“ у главној улици, бр. 862. која се уједно п. н. општинству најбоље препоручује и уверава о најсолиднијој послузи — обрати.

ЦЕНОВНИК.

(ЗА САХРАНУ.)

СТОВАРИШТЕ ФАБРИКЕ СА ПОРЦУЛАНОМ Ј. ПОЈА (J. POY.)

Wien, Stadt, Naglergasse Nr. 9, im fürstl. Eszterházy'schen Hause.

Имаде **врло велики избор порцулана**, почевши од **најобичнијег** па све до **најфинијег овоземског и страноземског**, и због велике продаје, коју сваке године чини, постављена је у тај пријатан положај, да може за доле означену **јефтину цену** препоручити своју **робу, која је припозната као ваљана.**

Цене од сервиза за гозбу.	Бео или са ружицама.		Са широким плавим или зеленим пругама.		Са широким загаситим пругама.		Са црвеним, зеленим, ружичастим уским мод. пруг.	
	фор.	нов.	фор.	нов.	фор.	нов.	фор.	нов.
За **6 особа**, састоји се из 18 јеловних тањира, 8½ палаца, 6 тањира за чорбу, 8½ палаца, 6 десер-тањира, 7 пал., 1 суд за чорбу, 2 авалне чиније, 2 округле, плитке чиније, једне чиније за салату, 1 четвороуг. за компот, 1 чин. за варење за једно са 1 подлогом, 1 сланика, у скупа 40 ком.	8	37	10	13	11	—	12	—
За **12 особа**, свега 81 комад.	20	14	21	20	24	—	26	—
За **24 особе**, свега 162 комада.	40	28	42	40	48	—	52	—

Углађена форма са модерним судом за чорбу, са цртежем		Издубљена инглеска и француска форма	
		На крају обојен и урешен	златом урешен
За 6 особа	фор. 12, 13, 14, 15	фор. 16, 18, 20, 24, 30	фор. 35, 40, до 50
„ **12** „	фор. 24, 26, 30, 32	фор. 32, 36, 40, 48, 60	фор. 65, 70, „ 150
„ **24** „	фор. 48, 52. 60, 64	фор. 64, 72, 80, 96, 120	фор. 130, 170, „ 300

За дечију игру: серзив за гозбу, каву или теј, бео 85 нов., урешен фр. 1.20, са златом фр. 1.80.

Машине за каву што врло добро протачу.

Беле: за 1 особу 90 н., за 2 ос. ф. 1.12, за 3 ос. ф. 1.40, са 4 ос. ф. 1.60, за 6 ос. ф. 1.80, за 8 ос. ф. 2, за 12 ос. ф. 3.50.
Са златом: за 1 особу ф. 1.50, за 2 ос. ф. 2.—, за 3 ос. ф. 2.40, за 4 ос. ф. 2.60, за 6 ос. ф. 2.80, за 8 ос. ф. 3, за 12 ос. ф. 5.—.

Сервиз за каву или теј за 6 особа са разним цртежем, 9 комада по фр. 3½, 4, 5, 6, 8, 10, 12, 15, 20.
„ „ „ „ „ „ 12 „ „ „ „ 15 „ „ фр. 6, 8, 10, 14, 16, 20, 24, 30, 40.
Дубоке корпе за лебац, са златом и урешене по фор. 1. 25, 1. 50, 2, 3, 4 до 6.
Са два одељена корпе за хлебац, злато и урес по фор. 1. 50, 2, 3 до 8.
Са 3 и 4 одељена корпе за хлебац, злато и урес по фор. 3, 4, 5, 6 до 10.
Од сидролити и порцулана: опрема за писање, лонци и чаше за цвеће, слике, разне лепе галантеријске ствари згодне за сватове, имен-дане, надстрељавање, врло велики избор, необично јефтине, од нов. 10, 20, 30, 40, 50, 70, 80, ф. 1 до 10.
Шољице за каву или теј, десер-тањири, разно урешени, комад по нов. 12, 15, 20, 25, 30, 50, фор. 1 до 5.
Судови за доручак каве или теја заједно са подлогом за 1 и 2 особе са свим фини по фор. 3, 4, 5, 6 до 30. без подлоге фор. 2 до 5.
Судови за црну каву са подлогом, по фор. 5, 6, 8 до 25.
Од вештвуда сервиз за прање, 8 комада са свим белих, по фор. 2. 60, обојених по ф. 4, 5, 6 до 8, од *порцулана*, 8 комада обојених по фор. 5, 6, 7, 8, 9 до 30.
Умиваонице од челика по фор. 7, 8, 10, 12, 16 до фор. 30.
Оцила за ножеве од порцулана, комад по 20 нов. *оцила за ножеве*, црвена као корал, комад 10 и 12 нов. Осим тога има у стовариштy *целог кућног посуђа*; као: *лавора*, округлих и овалних, *тута* („нокшира“) *од беле стаклените земље* (steingut) по нов. 30, 40, 50 и 60, *порцуланских лавора*, округлих и овалних, по нов. 90, фор. 1 до 5, *порцуланских тута* по нов. 50, 60, 80, фор. 1, *загаситих и сивих земљаних крчага* великих 2 до 16 олаба.
За гостионице и каване врло *јаких тањира, шољица за чорбу, ибрикова, шољица за каву и теј.*
Лепих судова за пиво по нов. 70, 80, 90, фр. 1, 1,50, 2, 4 до ф. 6.
Подлога за торте, белих, комад по нов. 50, 70, 90.

☛ Наруџбине с капаром или с плаћањем у наточ (Nachnahme) извршују се најтачније, и пак се свако умољава, да назначи колика је од прилике цена ономе што наручује.

☛ **Главно стовариште и једина распродаја најбољег бечког праха за чишћење „Briblantino,“** за чишћење злата, сребра, меда (месинга), челика, оруђа с којима се једе, пушака, сабаља, дугмади, огледала и стаклених ствари. 1. велики пакет 40 нов., мали пакет 20 нов.

☛ **Особити порцуланског леп**, да лепи порцулан, стакло, истива (Meerschaum), слонова кост, алавастар и др., флашица заједно са прашком 25 нов., за опрему (паковање) 10 нов., у једно се прилажу и упутци како се има употребљавати.

Опремање се **врло јефтино** урачунава, и то за опрему сервиза за 6 особа, сандук заједно са опремом фр. 1.20, за 12 особа фр. 1.60, за 24 особе фр. 3.20. 1—3

Властник и издаватељ др. Свет. Милетић. — Одговоран уредник Стеван Поповић. — Српска народна задружна штампарија.